

Stary Olkusz - Grodzisko

Za kopalnią Olkusz znajduje się charakterystyczne wzniesienie. Jest to grodzisko Stary Olkusz.

Pierwsze informacje z XI na temat Olkusza, dotyczą Starego Olkusza.

Istniała tutaj także **pierwsza olkuska parafia**. Najprawdopodobniej kościółek, który się w tym miejscu znajdował, był drewniany.

Został tu zbudowany w XIV. murowany **kościółek św. Jana**, funkcjonujący w końcu XVI w. jako kaplica, zrujnowany pod koniec XVIII w. Do czasów dzisiejszych zachowały się jedynie ślady murów tego kościoła.

W 1937 r. na ruinach kościoła, postawiono krzyż, umocowany na postumencie, na którym widnieje napis:

„Bogu chwała, ludziom pokój, 1937. Na tym miejscu stał w 1500 r. kościół św. Jana Chrzciciela”.

Z biegiem lat i ten postument zawalił się.

Pierwsza informacja dotycząca olkuskiego kościoła św. Jana pochodzi z 1489 r.

Stary Olkusz jest kolebką górnictwa olkuskiego. Od XIII w. **wydobywano tu złoża galeny**, które z biegiem wieków ulegały wyczerpaniu, i być może z tego powodu Olkusz został usytuowany w miejscu, tzn. gdzie znajduje się obecnie.

Inną, nie potwierdzoną jednak przyczyną upadku Starego Olkusza, było zniszczenie Grodziska przez Tatarów w 1241 r.

Istnieje jednak inna wersja likwidacji Starego Olkusza, głosząca, że Grodzisko zostało spalone w czasie walk polsko-czeskich, jakie miały miejsce na początku XIV w.

Tak czy inaczej, badania archeologiczne z 1979 r. potwierdzają, że **zniszczenie osady nastąpiło w dramatycznych okolicznościach**, tj. w efekcie pożaru. W trakcie tychże badań, odkryto kamienie okienne (używane do budowli w stylu gotyckim), ceramikę, groty, bełty kusz, strzemiona, elementy przedmiotów wykonane ze srebra i ołowiu, fragment ludzkiego kręgosłupa, w którym widniał sztylet, kość piętowa z żelazną ostrogą. **Znaleziska** te mogą świadczyć o istnieniu na terenie Grodziska **przykościelnego cmentarza**, na którym pochowano zwłoki ludzi, którzy polegli w **bitwie**.

W 1999 r. został wykarczowany obszar, na którym znajduje się grodzisko. Wówczas zostały odsłonięte **pozostałości kościoła, wały i fosę**.

W późniejszym czasie dzięki Władzom Miasta dokonano zabezpieczeń murów Grodziska, jak również odrestaurowano obelisk.

Przez Grodzisko przebiegał niegdyś szlak Kraków – Wrocław.

Co oprócz pozostałości kościółka znajduje się w Grodzisku?

Otóż są tu jeszcze ślady po **Sztolni Ponikowskiej**, która znajduje się w lesie pomiędzy Starym Olkuszem a Pomorzaniem.

Sztolnie są to wyrobiska korytarzowe, które sięgają kopaliny. Pełnią one funkcję odwadniająca w kopalni. Koszt budowy sztolni był niezwykle wysoki. Był porównywalny z kosztem kilku milionów wołów.

Sztolnia Ponikowska należała do dużych sztolni. Funkcjonowała jeszcze w XVI w. Została ona wybudowana w czasie, gdy olkuskie górnictwo przeżywało swój największy rozkwit.

W jej wykonanie włożono mnóstwo **wysiłku, porównywalnego z pracą wykonaną podczas budowy egipskich piramid.**

Obecnie pozostałości po Sztolni Ponikowskiej są podobne do leśnego parowu.

W 1576 rozpoczęto budowę **sztolni Pileckiej**, która prowadziła szlakiem: rzeka Białka – Pomorzany – Stary Olkusz – Olkusz.

Na Starym Olkuszu znajdują się także ślady po **kopalni Józef**, która została wybudowana na początku XIX w. i funkcjonowała również przed II wojną światową. Hałdy, szyby i płuczki były widoczne do końca XIX w. a obecnie są już po nich jedynie pozostałości, które można zobaczyć na początku ulicy Długiej.

Po drugiej stronie trasy E-94 tuż za Olkuszem, **w użytku ekologicznym, „Sasanka” znajdują się niewielkie pagórki i dziury (warpie)**. Są to ślady po dawnej działalności górniczej Olkusza.

Źródła:

-Olgerd Dziechciarz, Grodzisko – Stary Olkusz – wędrówki olkuskie – trasa nr 6, Urząd Miasta i Gminy Olkusz;

-Olkusz ...na co dzień i na weekend”

Oprac. Iwona Rams z ZS Nr 1 w Olkuszu